

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет іноземної філології
Історичний факультет

СХОДОЗНАВСТВО. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Тези доповідей
I Міжнародної науково-методичної конференції
20 березня 2020 р.*

Харків – 2020

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі: Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

Організаційний комітет конференції:

І.Ф. Прокопенко – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, ректор (голова);

Ю.Д. Бойчук – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи ХНПУ імені Г.С. Сковороди (заступник голови);

Хошіно Юічі – Другий секретар Посольства Японії в Україні (заступник голови).

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей I Міжнародної науково-методичної конференції, 20 березня 2020р. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. – 258 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 4 від 15.06.2020р.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики викладання сходознавчих дисциплін, перекладу, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

Видано за рахунок укладачів

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
© Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

Павленко С.С. Японська консульська система на території СРСР у 1925-1946 рр.....	225
Пилипенко В.В. Фемінізм в Ісламській Республіці Іран: напрямки та особливості.....	227
Подрез Ю.В. Особливості становлення консульських установ в Японії в II половині XIX – на початку XX століття.....	230
Ханукаєв Б. Основы правовой системы Государства Израиль.....	232
Шаленна Н.М. Новий конструкт турецької ідентичності і майбутнє відносин Туреччини з ЄС.....	234
Шкурка В.А., Дерід І.О. Роль ініціативи «Один пояс, один шлях» в економічному розвитку Таджикистану та Узбекистану.....	236
Авраменко Є.С. Гараманти – європеїдне населення Африки.....	239
Володін І.С. Місце Арктики в політиці КНР.....	240
Ейвазова Р.Ч. Екологічна ситуація в КНР.....	242
Лучинський М.О. Корейський шлях до статусу країни – «азійський тигр».....	244
Раков Д.С. Ісламістські терористичні організації в комп'ютерних іграх на прикладі Assassin's Creed.....	246
Сопельняк А.С. Вірмени в творчому доробку Я.Р. Дашкевича.....	248
Сюсюк Д.С. Таємні вбивці-служителі богині Калі.....	250
Тригуб К.В. Історичний та соціальний аналіз Паміру: Гірно-Бадахшанська автономна область Республіки Таджикистан.....	252
Шарко К.Т. Зовнішня політика КНР стосовно країн АСЕАН.....	254
Fan Zhenxuan. Culture of New Silk Road Civilization as a Concept.....	256

4. Галкин Д.В. Компьютерные игры как феномен современной культуры: опыт междисциплинарного исследования. Гуманитарная информатика. 2007. Вып. 3. С. 65-71.
5. Федорченко С.Н. Computer Game Studies: Новые горизонты для политической науки и практики. Вестник Омского университета. Серия: Исторические науки. 2018. № 4 (20). С. 172-182.

ВІРМЕНИ В ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ Я.Р. ДАШКЕВИЧА

Сопельняк Анастасія Сергіївна, аспірантка 1 року навчання

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник: д.і.н., проф. О.М. Богдашина

Ще з давніх-давен із різних причин вірмени селилися на теренах України. В XIX ст. з'явилися перші окремі публікації різних науковців із дослідження вірменських колоній в Україні, визначним серед них був Я.Р. Дашкевич.

Роботи вірменознавця Я.Р. Дашкевича аналізують сучасні українські історики, такі як І.Б. Гирич в праці «Ярослав Дашкевич: історик, що вчив неложними устами» [1], В.В. Бездрабко у розвідці «Історія документознавства в Україні в працях вітчизняних істориків: історіографічний дискурс» [2], В.Д. Яремчук у монографії «Минуле України в історичній науці УРСР післясталінської доби» [3], І.Я. Скочиляс в книзі «Ярослав Романович Дашкевич (1926–2010)».

У 1962 р. вийшла його перша монографія «Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XV–XIX веков».

Праці, що публікувалися в західноєвропейській та американській науковій пресі залишилися невідомими для радянських дослідників. Пізніше Я.Р. Дашкевич вмістив головні статті та рецензії тих часів в окрему збірку «Вірменія і Україна» (2001 р.) («Revue des Études Arméniennes» (1963 р.), «Lasicki et son essai De religione Armeniorum» (1964 р.) та інші).

У статті «Les Études arméniennes en Ukraine aux XIXe et XXe siècles» («Вірменістичні дослідження в Україні в XIX–XX ст.») [5]. Я.Р. Дашкевич описує перші згадки про вірмен у Русі-Україні ще з VIII–X ст., тобто до монголо-татарського нашествия.

У монографії «Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XIII–XIX веков (Историографический очерк)» науковець називає причини переселення вірмен на територію України: «Важливим стимулом переселення вірмен на українські землі, в основному торгово-ремісничого населення, були сприятливі умови для господарської діяльності, а також надання їм права мати свій суд, самоврядування, церкву.

У статті «Проблема религии вірмен в XIV–XVIII ст.» Я.Р. Дашкевич стверджував, що у XIV–XVI ст. римська курія багаторазово намагалася схилити вірмен до унії, однак це не давало позитивних результатів аж до 1640 р., коли на унію пристав львівський вірменський архієпископ Микола Торосович, який почав запроваджувати її насильницьким способом.

У кандидатській дисертації «Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XV–XIX веков» (1963 р.) Я.Р. Дашкевич пише, що перевага вірменських колоній над іншими на Західній Україні (в містах і містечках) до середини XVII ст. базувалася на їхньому економічному становищі: торгівля була джерелом великих багатств патриціату, який позичав гроші магнатам і королівській скарбниці.

У статті «Kipchak Acts of the Armenian Law Court at Kamenetz Podolsk (1559–1567) as a Cultural and Historical Monument» («Кипчацькі акти вірменського суду в Кам'янець-Подільському (1559–1567) як культурна та історична пам'ятка») [7] висвітлюється декілька тем, зокрема про роль кам'янецьких вірмен у торгівлі між Сходом і Заходом; значення вірмено-кипчацьких актів як історичного і юридичного джерела та вплив

української мови на вірмено-кипчацьку. Всі ці дослідження базуються на протоколах Вірменського суду в Кам'янці-Подільському.

Цій же тематиці присвячено ще кілька статей збірника більш пізнього періоду, зокрема «La Chronique de Pologne» – un monument arméno-kiptchak de la première moitié du XVIe» («Хроніка Польщі – вірмено-кипчацька пам'ятка з першої половини XVI ст.») [6], «La Chronique de Venise» («Венеціанська хроніка»), «Who are Armeno-Kipchaks? (On the Ethnical Substrate of Armenian Colonies in the Ukraine)» («Хто вони – вірмено-кипчаки? (Про етнічний субстрат вірменських колоній в Україні)»). Перші дві публікації присвячені двом літописам: «Хроніка Польщі» та «Венеціанська хроніка». В останній праці показано, як мова кипчаків перейшла на вірменську графіку та стала вживатися у всіх сферах життя – побуті, літературі, судочинстві.

Дві великі статті «Sur la question des relations arméno-ukrainiennes au XVII siècle» («До питання про вірменсько-українські відносини в XVII ст.») та «Armenians in the Ukraine at the Time of Hetman Bohdan Xmel'nuc'kyj (1648–1657)» («Вірмени в Україні в часи Богдана Хмельницького (1648–1657)») присвячено взаєминам двох народів у XVII ст., а також ставленню до унії вірменської та католицької церков. Вчений показує, що населення вірменських колоній питання унії з Римом тісно пов'язувало з Хмельниччиною. Вірменське населення чинило опір насильницькому запровадженню унії та залишалося вірним Ечміадзінському престолу, тим самим створюючи більш сприятливі умови для національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Значна частина вірменського населення підтримувала українську сторону у цій війні, і лише багата купецька верхівка дотримувалася польської орієнтації.

У праці Я.Р. Дашкевича «Культура вірменських колоній на Західній Україні XVI–XVII ст.» (1989 р.) йдеться про те, що в XVI ст. при парафіях існували школи, що давали початкову освіту вірменською та вірмено-кипчацькою мовами. У 1616–1628 рр. у Львові діяла друкарня Говганеса Карматанянца, яка видавала книжки вірменською та вірмено-кипчацькою мовами. Цінним історичним джерелом є мемуари за 1608–1620 рр. Сімеона Лехаці. У Львові в 1668 р. виник вірменський театр шкільного характеру. В XVI–XVII ст. вірменське мистецтво поступово втратило питомі національні риси, підпорядковуючись близькосхідній орієнтальній моді та західноєвропейським стилям.

У 1989 р. світ побачила робота Я.Р. Дашкевича «Культура вірменських колоній на західній Україні XVI–XVIII», з якої стає відомо, що в XVI ст. при парафіях існували школи, що давали початкову освіту вірменською та вірмено-кипчацькою мовами. В 1665 р. у Львові засновано Театинську колегію для вірмен (від 1701 р. Вірмено-українська колегія), що давала вищу освіту переважно для духовництва.

Отже, ще у радянський час Я.Р. Дашкевич став відомим дослідником історії Сходу не лише в СРСР, а й у багатьох країнах Заходу. Сходознавчі концепції, гіпотези й погляди історика не були апріорними – вони завше ґрунтувалися на джерельному матеріалі та аналізі значної історіографії питання. Пильне ставлення Я.Р. Дашкевича до літератури предмета будь-якого наукового дослідження пояснюється не лише його багаторічним досвідом бібліографа, але й переконанням, що ця література визначає той рівень історичних знань про проблему, який був характерний у певний час її вивчення, а саме це допомагає розуміти генезу дослідницьких думок, визначити підстави їхньої спрощеності чи, навпаки, аргументованості, з'ясувати кон'юнктурність чи об'єктивність.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Гирич І.Б. Ярослав Дашкевич: історик, що вчив неложними устами. Меморіальний зб., присвячений проф. Ярославу Дашкевичу. Львів, 2011. С. 26–58.
2. Бездрабко В.В. Історія документознавства в Україні. Український історичний журнал: Зб. наук. праць. К., 2010. Вип. 40 (10). С. 48–64.
3. Яремчук В.В. Минуле України в історичній науці УРСР післясталінської доби. Острого: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2009. С. 352–367.

4. Дашкевич Я.Р. Вірмени в Україні: Зб. наук. статей та рецензій, 1990–2009 рр. Львів, 2012. С. 98–142.
5. Dachkévytch Y. Les études arméniennes en Ukraine aux XIX et XX siècles. Revue des Études Arméniennes. Nouvelle serie. Paris, 1964. T. 1. P. 89–97.
6. Dachkévytch Yaroslav R., Tryjarski Edward. «La Chronique de Pologne» – un monument arméno-kiptchak de la première moitié du XVI. Rocznik Orientalistyczny. Warszawa, 1982. T. 42, z. 1. S. 103–117.
7. Dashkevitch Ya. R. Kipchak Acts of the Armenian Law Court at Kamenetz Podolsk (1559–1567) as a Cultural and Historical Monument. Ural–Altaische Jahrbücher. Wiesbaden, 1965. Bd. 36. H. 3–4. S. 211–225.

ТАЄМНІ ВБИВЦІ-СЛУЖИТЕЛІ БОГІНИ КАЛІ

Сюсюк Діана Сергіївна, студентка 4 курсу

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник: к.і.н., доц. Л.М. Ямпольська

У сучасному світі гострої актуальності набувають питання релігії. Проблематика віри, зазвичай, викликає полемічні диспути, тому неможливо заперечувати вплив релігії на суспільство. Культура Індії протягом тисячоліть формувалася й розвивалася в тісному зв'язку з релігійними уявленнями народу. Специфіка індуїзму дає можливість поклонятися як багатьом божествам, так і лише одному богу чи богині. Тхагі (туги, душители, фансігари) – таємні середньовічні індійські бандити і розбійники, які присвятили себе служінню Калі – богині смерті і руйнування і користувалися особливими розпізнавальними знаками та своєрідним жаргоном, є предметом нашого дослідження.

Тема дослідження є актуальною, адже висвітлює проблеми, пов'язані з діяльністю людини під гаслами віри. Специфічне сприйняття одного «розуму» може поширити своє трактування релігії і призвести до летальних наслідків. Секта тхагів – приклад знецінення людського життя на славу віри.

Вивчення вказаної проблеми не набуло належного поширення, тому її джерельна база й історіографічний доробок є досить незначними. Для дослідження нами була використана праця культурологів М.П. Згурської та А.Н. Корсуна «Страна древних ариев и Великих Моголов» [1], а також дослідження М.Л. Токарева «Тайные общества смерти. Очерки истории террористических организаций» [2].

Метою нашої доповіді є дослідження виникнення та діяльності секти тхагів в Індії.

У середні віки в Індії з'явилася таємнича секта шанувальників кривавої богині Калі – тхагів. Ця секта вважається найжорстокішою в історії світу [1, с. 70]. Тхаг у перекладі з хінді означає «злочин» чи «розбійник». Сектанти знали один одного під іменем фансігарів, тобто «людей петлі» [3]. Точна дата заснування релігійного угруповання невідома, але деякі дослідники вважають, що тугі походять від асасинів. Коли після смерті пророка Мухаммада в 632 році в ісламі стався розкол, войовниче крило секти ісмаїлітів – нizarіти – створили свою державу з центром у фортеці Аламут в одному з гірських районів Ірану [1, с. 370]. Приблизний час заснування секти тхагів – XIII століття, коли невелика кількість асасинів втікали до Індії з Персії після того, як у 1256 році монголи зруйнували їхній головний оплот – фортецю Аламут, і створили нову організацію вбивць [2, с. 90-91].

Стати тхагом було досить складно, адже до секти допускали лише хлопчиків десяти – дванадцяти років, які ж до того були, зазвичай, родичами інших «душителей». Церемонія посвяти неофітів проводилася у декілька етапів, а наприкінці дитині давали цукор. Тхагі були переконані, що той, хто одного разу його спробував, ніколи не зрадить своїй справі. Можливо, цукор містив якусь наркотичну речовину [1, с. 372].

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей
I Міжнародної науково-методичної конференції

Відповідальний за випуск: (Руда Н.В.)

Комп'ютерна верстка: Петрищева О.В.

Коректор: Коробкіна І.М.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори

Підписано до друку   Формат   Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум. друк. арк.

Обл.-вид. арк.   Зам №   Тираж   прим.   Ціна договірна.